

SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 8.1.2018.
JOIN(2018) 1 final

KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Irākai paredzētās ES stratēģijas elementi

Ievads

Irākas iedzīvotāji, valdība un bruņotie spēki ar globālās koalīcijas pret *Da'esh*¹ starptautisko atbalstu ir sekmīgi izbeiguši *Da'esh* īstenoto teritoriālo kontroli Irākā. Valsts gadiem ir cietusi no konflikta — kopš 2003. gada un pirms tam —, taču *Da'esh* kopš 2014. gada īstenotie terora akti ir bijuši līdz šim baismīgākā iekšējās vardarbības manifestācija. Tagad Irākai ir jāizmanto jaunā iespēja, kas tai ir radusies, lai izveidotu iekļaujošu un atbildīgu politisko sistēmu, kas kalpo visām kopienām, reģioniem un ticībām, saglabā valsts daudzveidību un palielina tās demokrātisko kārtību. Tas ir būtiski, lai atjaunotu uzticēšanos starp iedzīvotājiem un valdību un novērstu atgriešanos pie sašķeļoša sektantisma un separātisma.

Trīs gadus ilgā cīņā pret *Da'esh* valstij ir radījusi milzīgus zaudējumus. Tie ietver daudzas zaudētas civiliedzīvotāju un militāro amatpersonu dzīvības, plaši izplatītas cilvēku ciešanas un traumas, miljoniem joprojām pārvietotu personu, sociālās struktūras iznīcināšanu, jo īpaši konflikta skartajās kopienās, plašu valsts un privātās infrastruktūras iznīcināšanu un nedrošu finanšu un ekonomisko situāciju. Tagad Irākas valdība un iedzīvotāji saskaras ar daudzām problēmām. Irākai, Tuvajiem Austrumiem un starptautiskajai kopienai kopumā — visiem, kas ir izjutuši krīzes sekas un ko negatīvi ietekmētu nestabilitātes turpināšanās Irākā, — ir būtiski, lai Irāka spētu pārvarēt šīs problēmas.

ES jo īpaši ir vitāli ieinteresēta, lai Irāka pēc krīzes kļūtu stiprāka. Nespēja novērst krīzes pamatcēloņus kaitētu valsts vienotībai, tās drošībai, demokrātiskajai kārtībai, kā arī ekonomikas attīstībai un apdraudētu Irākas valdības centienus reformu un izlīguma jomā. Šāds scenārijs, visticamāk, padziļinātu reliģisko šķelšanos un etnisko spriedzi. Tas ne tikai ļautu Irākai joprojām būt terorisma oāzei, kas rada tiešus un nepārtrauktus draudus ES drošībai, bet arī ierautu valsti jaunā krīzē, kuras humanitārās sekas ietekmētu kaimiņvalstis un ES, jo īpaši neatbilstīgas migrācijas veidā. Tādēļ ir būtiski, ka ES un starptautiskā kopiena joprojām iesaistās Irākas atbalstīšanā šajā izšķirīgajā laikā.

Pamatojoties uz plašākiem ES ārpolitikas un drošības politikas globālās stratēģijas² mērķiem un balstoties uz pieredzi, kas gūta 2015. gada ES reģionālās stratēģijas attiecībā uz Sīriju un Irāku, kā arī *Da'esh* draudu novēršanu³ īstenošanā, šis paziņojums ir dabisks nākamais solis ES iesaistē, paplašinot teritoriālās cīņas pret *Da'esh* ietvarus, lai koncentrētos uz veidiem, kā ES var veicināt to konkrēto problēmu risināšanu, ar kurām Irāka tagad saskaras. Tā ir atbilde uz ES Ārlietu padomes 2017. gada 19. jūnija pieprasījumu⁴ Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos un Eiropas Komisijai iesniegt stratēģiju, kas sniedz norādes par nākamajiem pasākumiem ES sadarbībā ar Irāku. Šai Irākas stratēģijai ir trīs galvenie mērķi:

- 1) definēt būtiskās problēmas, ar kurām Irāka saskaras;
- 2) noteikt ES intereses un stratēģiskos mērķus tās attiecībās ar Irāku;

---

¹ <http://theglobalcoalition.org/en/home/>

² <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

³ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/20150206_join_en.pdf

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2017/06/19/conclusions-iraq/>

3) noteikt prioritātes ES rīcībai, pamatojoties uz ES pašlaik sniegto atbalstu un pirmām kārtām koncentrējoties uz ES atbalstu steidzamākajām pastāvīgās pārvietošanas, stabilizācijas un izlīguma problēmām saskaņā ar Irākas valdības prioritātēm. Stratēģijas īstenošanas galīgie panākumi būs atkarīgi no valsts politikas veidotāju politiskās gribas.

1. Problēmas, ar kurām Irāka saskaras, un reģionālais konteksts

1.1. Humanitārā, vietējās pārvaldības un stabilizācijas problēma. Irāka saskaras ar milzīgu un neatliekamu humanitāro problēmu. Trīs gadus ilgais konflikts visā valstī ir izraisījis briesmīgus vietējo iedzīvotāju, tostarp mazākumtautību, pamata cilvēktiesību pārkāpumus, kas, visticamāk, uzskatāmi par noziegumiem pret cilvēci un kas ir nopietni ietekmējuši valsts sociālo struktūru. **Vairāk nekā 3 miljoni Irākas iedzīvotāju joprojām ir pārvietoti valsts iekšienē, un vēl vairākiem miljoniem ir akūti nepieciešama humānā palīdzība.** Tas ietver tādas mazāk aizsargātas grupas kā bērni, kuriem vairākus gadus ir liegta pilna laika izglītība, un sievietes, kuras ir pārcietušas seksuālu vardarbību. Konflikta rezultātā **lielā mērā ir iznīcināta civilā infrastruktūra**, tostarp ūdensapgādes sistēmas, medicīniskās palīdzības iestādes un skolas, izraisot arī pamatpakalpojumu būtisku nepietiekamību. Konflikts ir arī ievērojami ietekmējis vidi, piesārņojot augsni un gruntsūdeņus un attiecīgi radot negatīvu ietekmi uz cilvēku veselību un iztikas līdzekļiem.

Sākotnējie Irākas un starptautiskie centieni stabilizēt atbrīvotās teritorijas ir guvuši ievērojamus panākumus, divi miljoni pārvietoto iedzīvotāju ir atgriezušies atpakaļ savās izcelsmes vietās — galvenokārt miermīlīgā un pienācīgā veidā. Tomēr vēl ir daudz jādara, lai mājās atgrieztos atlikušie 3 miljoni pārvietoto iedzīvotāju. Lai radītu iespēju pārvietotajiem iedzīvotājiem atgriezties mājās drošā, brīvprātīgā, cieņpilnā un nediskriminējošā veidā, Irākas valdībai ir jāgarantē drošība, jāveic atminēšanas darbības, jāatjauno pamatpakalpojumi un infrastruktūra, jānodrošina iespējas nopelnīt iztiku, kā arī steidzami jāgarantē atbildīgas un pārstāvošas civilās pārvaldības nodrošināšana atbrīvotajās teritorijās, lai panāktu uzticēšanos. Lai nodrošinātu sekmīgu ilgtermiņa stabilizāciju, izšķiroši svarīgi ir risināt arī jautājumus saistībā ar identitātes dokumentiem, mājokļiem, zemes un īpašuma tiesībām. Šis uzdevums ietvers politiskas, drošības, finansiālas un loģistikas problēmas. Dažās nesen atbrīvotajās teritorijās jau ir vērojamas grūtības atjaunot tiesiskumu, pilnībā ievērojot cilvēktiesības. Lai stabilizācijas un atjaunošanas procesi būtu efektīvi, tie jāsaista ar centieniem panākt politisku izlīgumu un risināt sūdzību un neaizsargātības jautājumus, kas veicināja *Da'esh* rašanos. Tas palīdzētu arī mazināt risku, ka šie procesi paši var kļūt par turpmākas starpkopienu spriedzes katalizatoru.

1.2. Drošības problēma ir divkārša: aizsargāt Irākas sabiedrību no turpmākiem teroristu uzbrukumiem un pārvarēt drošības struktūru *de facto* fragmentāciju. Lielas Irākas armijas daļas sabrukums 2014. gadā, saskaroties ar straujo *Da'esh* ekspansiju, piespieda Irākas politiskās un reliģiskās iestādes mudināt Irākas iedzīvotājus pievienoties jauniem vai jau pastāvošiem bruņotiem grupējumiem, tā dēvētajiem “Tautas mobilizācijas spēkiem”, kas bija steidzams un izņēmuma līdzeklis, lai atbalstītu Irākas drošības spēkus *Da'esh* ekspansijas

apturēšanā un zaudētās teritorijas atgūšanā. Irāka ir saglabājusi augsti kvalificētu, taču mazu valsts armijas kodolu, kam būs nepieciešams turpmāks strukturāls atbalsts. Irākas valdības spēki, tostarp Irākas Kurdistānas reģiona *Peshmerga*, ir saņēmuši ievērojamu starptautisko atbalstu, ieskaitot materiālu atbalstu un apmācību tūlītējai cīņai pret *Da'esh*. Taču pēc gadiem ilgušā konflikta, kas ir prasījis militarizētas policijas reakciju, Irākas policija ir jāreformē, lai atbalstītu uz tiesiskumu orientētas un atbildīgas civilās policijas darbību, kas ievēro cilvēktiesības un veido uzticēšanos visās kopienās. **Efektīva un padziļināta drošības sektora reforma** gan militārajā, gan civilajā jomā ir **kļuvusi par neatliekamu prioritāti**, lai konsolidētu valsts prerogatīvas un leģitimitāti un nodrošinātu efektīvu teritorijas kontroli un teroristu un noziedznieku radītā apdraudējuma ierobežošanu. Tam būs jāietver pienācīgi mehānismi lielas daļas mobilizēto kareivju reintegrācijai sabiedrībā. Lai ierobežotu turpmāku vardarbības ciklu risku, būtiska ir arī tiesiskuma un uzlabotu cilvēktiesību standartu konsolidācija.

1.3. Politiskā problēma. *Da'esh* sākotnējie panākumi zināmā mērā atspoguļoja Irākas politisko sašķeltību pēc iepriekšējām krīzes situācijām un būtībā to vēl vairāk pastiprināja. Tādēļ valsts vienotības, drošības un attīstības saglabāšana un stiprināšana ir tikpat svarīga kā vienmēr: **gan politiskajai reformai, gan nacionālajam izlīgumam būtu jāpaliek prioritātei Irākas politiskās darbības centienos.** Valdība jau 2014. gada septembrī noteica mērķtiecīgu reformu politiku, lai risinātu neatliekamākās vajadzības; šis plāns ir jāizvērs visos valsts līmeņos. Programmas pilāri ir cīņa pret korupciju un taisnīga nacionālās bagātības sadale, tiesiskuma konsolidācija un pilnīga cilvēktiesību ievērošana, un centieni panākt nacionālu izlīgumu un politisku iekļautību. Taču tās īstenošanu ir kavējusi ne tikai nepieciešamība galveno uzmanību pievērst kampaņai pret *Da'esh*, bet arī politiska šķelšanās valstī un plaši izplatītā ilgstošā korupcijas un nepotisma problēma. Pamatojoties uz jau īstenojamām iniciatīvām, Irākas valdībai izšķiroši svarīgi būs atjaunot uzticēšanos politiskajai sistēmai, pārvarēt sašķeltību un konsolidēt valsts vienotību. Lai novērstu apstākļu atkārtošanos, kuri veicināja *Da'esh* rašanos, būtiska ir vispusīga valsts politika iedzīvotāju sociālās, politiskās un ekonomiskās reintegrācijas jomā, jo īpaši konflikta skartajās teritorijās, kas atšķiras no ierastās atgriešanās politikas. Lai saglabātu Irākas sabiedrības daudzveidību, kā arī tās vienotību un stabilitāti, steidzami ir jārisina arī **Irākas daudzo mazākumtautību situācija.** Būs ļoti svarīgi risināt arī nabadzības un sociālās izstumtības problēmas teritorijās, kuras konflikts nav tieši skāris, tostarp valsts dienvidos, jo tās stabilitāti noteiks līdzsvarots progress un attīstība visā valstī. Atjaunota sadarbība, lai rastu vienotus politiskus risinājumus kā ieilgušiem, tā ne tik seniem strīdiem, ir izšķiroši svarīga valsts ilgtermiņa stabilitātei. Mūsu steidzama prioritāte ir palīdzēt rast pamatu ilgspējīgām un stabilām **attiecībām starp federālo valdību un Kurdistānas reģiona valdību**, īstenojot konstruktīvu dialogu par visām būtiskajām problēmām politikas, drošības un ekonomikas jomā. Šādam dialogam jābalstās uz pamatprincipu, ka puses izvairās no vienpusējas rīcības un tiecas panākt pilnīgu Irākas konstitūcijas īstenošanu.

1.4. Ekonomikas un finanšu problēma. Politisko reformu un izlīguma pamatā jābūt saskaņotai ekonomikas un sociālās attīstības politikai, kas sniedz ieguvumus visai Irākai, pamatojoties uz taisnīgu bagātības sadales modeli un vienlīdzību starp paaudzēm. Līdz šim no

naftas gūtie Irākas ieņēmumi nav radījuši labvēlīgu ietekmi uz valsti kopumā, un tā iemesls ir izdevīguma meklēšana, valsts īpašumā esošo uzņēmumu neefektivitāte, koncentrēšanās uz īstermiņa patēriņu, kas ir atkarīgs no pārmērīgi lielā publiskā sektora, un nekontrolētā korupcija. Tā rezultātā Irāka saskaras ar pastāvīgu makroekonomisku neaizsargātību, kas steidzami ir jārisina, jo **stabila fiskālā un monetārā sistēma ir valsts stabilitāti noteicošs faktors**. Irāka ir klasificēta kā valsts ar vidēji augstiem ienākumiem, taču šīs klasifikācijas pamatā ir iekšzemes kopprodukts (IKP) uz vienu iedzīvotāju, šim rādītājam samazinoties no 7021 USD 2013. gadā uz 4533 USD 2016. gadā, un tas neatspoguļo skarbo realitāti, ka tagad ceturtā daļa iedzīvotāju dzīvo zem nabadzības sliekšņa. Pēdējos trīs gados ekonomiku un valsts ieņēmumus ir atbalstījusi pieaugoša naftas ražošana, kas 2017. gadā ir sasniegusi vidēji aptuveni 4,5 miljonus barelu dienā. Taču šoks, ko radīja naftas cenu krišanās kopā ar bruņoto konfliktu, izraisīja ar naftu nesaistītās ekonomikas lejupslīdi un milzīgu valsts finanšu deficītu 14 % apmērā no IKP 2016. gadā. Tikmēr valdība 2016. gada jūlijā noslēdza rezerves vienošanos (*SBA*) ar Starptautisko Valūtas fondu (*SVF*), kas nodrošina atbalstu 5,3 miljardu USD apmērā, no kuriem 2,1 miljards USD jau ir izmaksāts. G7 valstis, tostarp ES, ir atbalstījušas kārtību, kas ir atkarīga no fiskālo un ekonomisko reformu programmas īstenošanas. 2017. gada beigās *SVF SBA* ir pakļauta riskam, jo Irākas valdības fiskālā politika pietiekami neatspoguļo saskaņoto reformu programmu. Programmas neīstenošana apdraudētu Irākas spēju izpildīt tās finansiālās saistības, un ievērojamais G7 atbalsts kļūtu neefektīvs.

Kopumā Irākas ekonomika 2017. gadā ir piedzīvojusi lejupslīdi, bet prognozes 2018. gadam ir mazliet labākas — atkarībā no drošības situācijas un naftas tirgus. Attiecībā uz 2017. gadu Irāka ir vienojusies ar Naftas eksportētāju valstu organizāciju (*OPEC*) samazināt savu naftas ražošanu par 6 %, kas ir ierobežojis IKP izaugsmi un samazinājis valsts ieņēmumus. Tā kā *OPEC* vienošanās ir pagarināta, nav sagaidāms, ka valsts ieņēmumi no naftas 2018. gadā tiks būtiskā mērā atgūti, un ir vajadzīgi stingrāki taupības pasākumi, lai izpildītu *SBA* nosacījumus un palīdzētu stabilizēt valdības finanses. Tāpēc Irāka var panākt tik nepieciešamo makroekonomisko stabilitāti un izpildīt savas starptautiskās finanšu saistības tikai tad, ja tā paātrina pārvaldības un fiskālās reformas, kuras jau pirms drošības krīzes bija novēlotas. Ņemot vērā humanitārās, stabilizācijas un rekonstrukcijas problēmas, būs jāsasaskaras ar milzīgu slogu ekonomikas un finanšu jomā — Irākas valdība lēš, ka rekonstrukcijas tēriņi laikposmā pēc *Da'esh* sasniegs 150 miljardus USD. Rekonstrukcijas sociālās izmaksas būs milzīgas, piemēram, saistībā ar miljoniem iekšzemē pārvietoto personu, invalīdu un traumas guvušu personu, veterānu un jauniešu ar pārtrauktu izglītību reintegrāciju. Turklāt valsts saskaras ar ievērojamām grūtībām radīt darbvietas strauji pieaugošajai jaunajai paaudzei. Zemās naftas cenas ir iespēja panākt ekonomikas daudzveidību, taču, tā kā šī strukturālā pārveide parasti ilgst daudzus gadus, ir vajadzīgi tūlītēji pasākumi, lai integrētu augošo jauno paaudzi darba tirgū. Publiskais sektors vairs nevar viņiem nodrošināt nodarbinātību, kā tas to darīja augsto naftas cenu laikā, tāpēc jāuzsver svarīgā nozīme, kāda ir stingrai privātā sektora attīstībai un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem (*ĀTI*), kas varētu kļūt par spēcīgu dzinējspēku izaugsmei un darbvietau radīšanai.

1.5. Migrācijas problēma. Irāka ir gan bēgļu uzņēmējvalsts, gan valsts, kas rada būtiskas migrācijas plūsmas. Valstī dzīvo 250 000 Sīrijas bēgļu papildus 3 miljoniem iekšzemē

pārvietoto personu (*IDP*). Lielais skaits *IDP* un sarežģītie apstākļi, lai atgrieztos uz atbrīvotajām zonām, kā arī nepastāvīgā politiskā un ekonomiskā situācija vēl vairāk palielina migrācijas plūsmu risku — gan Irākā, gan uz Eiropu. Laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam ES neatbilstīgi ieradās vairāk nekā 135 000 Irākas iedzīvotāju. Patvēruma pieteikumu skaits, kurus Irākas iedzīvotāji iesniedza ES, 2016. gadā sasniedza 125 286. Pēc ES un Turcijas nolīguma īstenošanas sākuma⁵ ES neatbilstīgi ieradušos personu skaits būtiski samazinājās, taču neatbilstīgas migrācijas risks uz ES joprojām ir liels. Gandrīz 7500 Irākas iedzīvotāju neatbilstīgi ieradās ES 2017. gadā (janvārī–septembrī). Līdz šim tikai neliela daļa Irākas iedzīvotāju, kas ES ir ieradušies neatbilstīgi, ir nosūtīti atpakaļ uz Irāku⁶. Tomēr pastāv stabila tendence brīvprātīgi atgriezties no ES uz Irāku⁷. Vienlaikus patvēruma atzīšanas līmenim ir tendence samazināties⁸, kā rezultātā palielinās to Irākas iedzīvotāju skaits, kas tiek nosūtīti atpakaļ no ES — arī tādēļ, ka situācija Irākā uzlabojas un *Da'esh* ir sakauts.

1.6. Reģionālā problēma. Irākas attiecībām ar tās kaimiņvalstīm ir svarīga loma valsts stabilitātē un tās politisko un ekonomisko reformu programmā. Irākā vienmēr ir bijušas slēptas problēmas attiecībā uz reliģiskajām atšķirībām reģionā, un tai ir būtiski svarīgi, lai šīs atšķirības nesaasinātos. Kārtība pēc *Da'esh* sniedz Irākai **jaunas iespējas līdzsvarotai sadarbībai ar visām kaimiņvalstīm** un reintegrācijai reģionālajā ekonomikā, balstoties uz pozitīvajiem pasākumiem, ko Irākas valdība ir veikusi līdz šim, lai vērstos pie visām Irākas kaimiņvalstīm. Tam varētu būt izšķiroši svarīga nozīme reģionālās spriedzes samazināšanā un kliegšanās, kas atbilst Irākas un visa reģiona vispārējām interesēm, tostarp Sīrijas krīzes kontekstā.

2. ES stratēģiskie mērķi Irākā

Lai palīdzētu Irākai pārvarēt iekšējās problēmas, ES ir noteikusi vairākus stratēģiskus mērķus, kas virzīs tās atbalstu Irākai nākamajos 5 gados. Ņemot vērā problēmu daudzumu, ES būtu jāstrādā ar visiem mērķiem vienlaikus. ES stratēģiskajiem mērķiem vajadzētu ietvert šādus uzdevumus:

- saglabāt Irākas **vienotību, suverenitāti un teritoriālo integritāti**;
- stiprināt Irākas politisko sistēmu, atbalstot Irākas centienus izveidot **līdzsvarotu, atbildīgu un demokrātisku valdības sistēmu**, kas ievēro tiesiskumu un cilvēktiesības. Būtisku daļu šajos centienos veido uzlabojumi civilajā drošības sektorā, jo īpaši tiesībsardzībā, kā arī efektīva un atbildīga centrālā un vietējā administrācija;
- atbalstīt Irākas iestādes, izstrādājot un īstenojot vispusīgu un stratēģisku atbildi uz prioritārajām vajadzībām valstī pēc *Da'esh*. Tam būtu jāietver humānās palīdzības

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/lv/policies/migratory-pressures/countries-origin-transit/eu-turkey-statement/>

⁶ 17 065 atgriešanas 2016. gadā, t. i., 50 % atgriešanas rādītājs, 4950 atgriešanas 2015. gadā, t. i., 16 % atgriešanas rādītājs (*Eurostat* dati).

⁷ 11 723 atgriešanas 2016. gadā salīdzinājumā ar 3237 atgriešanām 2015. gadā (*IOM* dati).

⁸ 84 % 2015. gadā, 62 % 2016. gadā, 53 % 2017. gada 2. ceturksnī (*Eurostat* dati).

sniegšana, atbalsts ātrai atlabšanai, stabilizācijai, attīstībai un rekonstrukcijai. Šis atbalsts būtu jāsniedz pēc iespējas netraucēti, lai novērstu atgriešanos pie vardarbības;

- veicināt tādu **ilgtspējīgu, uz zināšanām pamatotu un iekļaujošu ekonomikas izaugsmi** Irākā, kas spēj radīt darbvietas un ekonomisku perspektīvu pieaugošajai jaunajai paaudzei saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem;
- atbalstīt valsts un sabiedrības noturību Irākā, īstenojot valsts politikas virzienus, lai cita starpā veicinātu Irākas etnisko un reliģisko daudzveidību, stiprinātu tās **nacionālo identitāti un izlīgumu** starp dažādajām kopienām, pamatojoties uz vienlīdzīgu pilsoniskumu un aktīvas pilsoniskās sabiedrības attīstību;
- veicināt **efektīvu un neatkarīgu tieslietu sistēmu** un tās iedarbīgu īstenošanu, lai uzlabotu kopējo atbildību, tostarp panāktu taisnīgumu attiecībā uz *Da'esh* noziegumiem;
- izveidot **dialogu migrācijas** jomā ar Irāku, lai risinātu galvenos neatbilstīgas migrācijas pamatcēloņus, palīdzētu Irākas iestādēm efektīvi pārvaldīt migrācijas plūsmas, jo īpaši, paplašinot sadarbību tādās prioritārajās jomās kā neatbilstīgi ieceļojušo Irākas iedzīvotāju atpakaļuzņemšana no ES (tostarp vienojoties par procedūrām, kas atvieglo atgriežamo personu identificēšanu un viņu atgriešanos), palīdzība robežu pārvaldībā, kontaktu veicināšana ar irākiešu diasporu ES, informācijas kampaņu par neatbilstīgu migrāciju organizēšana, kā arī cīņa pret migrantu kontrabandu un cilvēku tirdzniecību;
- atbalstīt **Irākas labas attiecības ar visām tās kaimiņvalstīm** un veicināt tās ieguldījumu miera nodrošināšanā reģionā;
- kopumā īstenot **spēcīgu ES un Irākas partnerību**.

ES kopīgi ar tās dalībvalstīm būtu jāīsteno šie mērķi, izmantojot saskaņotu politikas pieeju, jo īpaši kopējās drošības un aizsardzības politikas, ekonomiskās attīstības, ieguldījumu un labas pārvaldības, tirdzniecības, humānās palīdzības un migrācijas jomā, vienlaikus tiecoties panākt pilnīgu saskaņotību ar pašreizējiem globālās koalīcijas pret *Da'esh*, Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO), Ziemeļatlantijas Līguma organizācijas (NATO), Pasaules Bankas (PB), Starptautiskā Valūtas fonda (SVF) un citu partneru centieniem.

3. ES līdz šim sniegtais atbalsts

Kopš 2003. gada ES ir atbalstījusi Irākas centienus kļūt par iekļaujošu demokrātisku valsti, kas sakņojas tiesiskumā un cilvēktiesību ievērošanā. Turklāt 2012. gadā ES un Irāka vienojās par ilgtermiņa partnerību, noslēdzot ES un Irākas Partnerības un sadarbības nolīgumu (*PCA*), kurš tiek piemērots provizoriski un drīzumā stāsies spēkā⁹. Pēdējos trijos gados ES ir bijusi

---

⁹ Padomes Lēmums 2012/418/ES (2011. gada 21. decembris) par to, lai Eiropas Savienības vārdā parakstītu Partnerattiecību un sadarbības nolīgumu starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Irākas Republiku, no otras puses, un provizoriski piemērotu dažus tā noteikumus (OV L 204, 31.7.2012., 18. lpp.) un

nelokāma Irākas valdības atbalstītāja tās cīņā pret *Da'esh* un tās centienos panākt steidzami nepieciešamo progresu reformu un izlīguma jomā, kā jau tika atspoguļots 2015. gada ES reģionālajā stratēģijā attiecībā uz Sīriju un Irāku, kā arī *Da'esh* draudu novēršanu¹⁰. Laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam tikai ES atbalsts vien sasniedza vairāk nekā 650 miljonus EUR. Piešķirot šos līdzekļus, ES vienmēr ir ievērojusi “visas Irākas” pieeju, ietverot:

- ievērojamu humāno palīdzību un noturības atbalstu, pamatojoties uz visu konflikta skarto iedzīvotāju vajadzībām un neaizsargātību, tostarp pārvietošanas situācijās un gadījumos, kad cilvēki ir varējuši atgriezties atgūtajās teritorijās; ES ir vadījusi humanitāra atbalsta centienus, kuru mērķis bija aizsargāt civilos iedzīvotājus karadarbības laikā un pēc tās, nodrošinot starptautisko humanitāro tiesību ievērošanu, un ir atbalstījusi principiālu humāno palīdzību un aizsardzību;
- atbalstu stabilizācijai atbrīvotajās teritorijās un spēju veidošanu drošības sektorā — ES ir bijusi rīcības koordinatore un galvenā ieguldītāja sprāgstvielu apdraudējuma mazināšanā (*EHM*);
- konsultatīvus pakalpojumus, lai atbalstītu valsts un vietēja mēroga izlīguma centienus uzlabota cilvēktiesību regulējuma ietvaros;
- atbalstu uzlabotai vietējai un valsts pārvaldībai;
- atbalstu iekļaujošai, vienlīdzīgai un kvalitatīvai izglītībai.

To ir papildinājuši ES diplomātiskie centieni maksimāli palielināt starptautisko atbalstu Irākai tās cīņā, lai izskaustu *Da'esh*.

4. ES politikas pasākumi, kas atbalsta stratēģiskos mērķus

Lai sasniegtu savus stratēģiskos mērķus, ES būtu jāsniedz atbalsts Irākai šādās jomās.

4.1. Pastāvīga humānās palīdzības un noturības atbalsta sniegšana Irākas iedzīvotājiem ieilgušajā pārvietošanā

Irāka nav nabadzīga valsts, taču konflikta gadi un centieni apkarot *Da'esh* ir radījuši valstij zaudējumus. Tā rezultātā Irākā ir daudz nabadzīgu, pat izmisumā nonākušu iedzīvotāju. Konflikta humanitārās sekas visā to mērogā un dziļumā tikai tagad ir kļuvušas pilnībā redzamas. Vietējās un valsts reaģēšanas spējas ir ierobežotas līdz kritiskajam punktam, un tām ir nepieciešama pastāvīga starptautisko dalībnieku iesaiste, ES uzņemoties vadību reaģēšanā uz humanitārajām un agrīnas atlabšanas vajadzībām. Tādēļ ES jāizvirza mērķis palīdzēt plaisas pārvarēšanā, **nodrošinot, ka Irākas valsts spēj labāk apmierināt savu iedzīvotāju vajadzības.**

---

nolīguma teksts (20. lpp.). Kamēr nolīgums vēl nav stājies spēkā, tas tiek piemērots provizoriski saskaņā ar lēmuma 3. pantu.

¹⁰ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/20150206_join_en.pdf

ES humānajai palīdzībai Irākā jāturpina sniegt atbalstu un aizsardzību visiem konflikta skartajiem Irākas iedzīvotājiem, un tā stiprinās atbalstu viņu aizsardzībai saskaņā ar Irākas valsts tiesību aktiem, starptautiskajām humanitārajām tiesībām un ANO pamatprincipiem par cilvēku pārvietošanu valsts iekšienē.

Būtu jāsniedz papildu ES atbalsts, lai nodrošinātu, ka tiek risinātas konflikta skarto iedzīvotāju ciešanas gan akūtos gadījumos, gan ilgākā termiņā. Šajā saistībā tiešā atbalsta pakalpojumu sniegšana būs izšķiroši svarīga tiem, kas ir piedzīvojuši fiziskus ievainojumus un traumas, ar konfliktu saistītu seksuāla rakstura vardarbību un vardarbību dzimuma dēļ, ģimenēm, kas cīņās ir zaudējušas savus tuviniekus, kā arī aizturētajām personām un viņu radniekiem. ES humānā palīdzība un ilgāka termiņa noturības atbalsts arī turpmāk palīdzēs Irākas iestādēm rūpēties par ģimenēm un atsevišķām personām, kurām ir liegta atgriešanās savā izcelsmes teritorijā un kuras ir pakļautas sekundārai vai ieilgušai pārvietošanai starpkopienas konflikta rezultātā. Būtiski svarīgi būs sniegt dzīvībai nepieciešamus pamatpakalpojumus šiem cilvēkiem un atbalstīt viņu piekļuvi noturīgiem risinājumiem attiecībā uz viņu piespiedu pārvietošanu. Lai palīdzētu Irākai pēc iespējas drīzāk un efektīvāk apmierināt tās ārkārtas palīdzības vajadzības, ES būtu jātiecas maksimāli labi izmantot savus dažādos instrumentus un to mijiedarbību.

4.2. Atbrīvoto teritoriju stabilizācijas un agrīnas atlabšanas veicināšana, lai atbalstītu pārvietoto personu atgriešanos drošā, brīvprātīgā un cieņpilnā veidā

Galvenajam ES mērķim pirmajos 18 mēnešos pēc *Da'esh* teritoriālās sakāves vajadzētu būt vērstam uz atbalstu Irākas valdības centieniem **stabilizēt atbrīvotās teritorijas un veicināt drošu, informētu, brīvprātīgu un cieņpilnu pārvietoto personu atgriešanos** viņu likumīgajās mājās, cik ātri vien iespējams, to attiecinot arī uz mazākumtautību grupām. Tas ir būtiski, lai pārvarētu ilūziju zaudēšanu un bezcerību — auglīgu augsni ekstrēmismam un vardarbībai —, ko var izraisīt ieilgušī pārvietošana. Stabilizācija un atgriešanās ir arī izšķirīgs faktors ilgāka termiņa stabilitātei un valsts daudzveidības saglabāšanai, un tā darbojas kā šķērslis neatbilstīgai migrācijai un no tās izrietošajai intelektuālā darbaspēka emigrācijai, kas nelabvēlīgi ietekmē Irākas ilgtermiņa izaugsmi.

ES centieniem stabilizācijas stiprināšanā arī turpmāk būtu jāsniedz stingrs atbalsts sprāgstvielu apdraudējuma mazināšanas (*EHM*) centieniem (likvidēt slēptās mīnas un sprāgstvielas, kas jau ir nogalinājušas civilos iedzīvotājus, kuri ir atgriezušies), kas, ņemot vērā plaši izplatīto piesārņojumu, ir būtisks priekšnoteikums citām stabilizācijas darbībām. ES turpinās koordinēt *EHM* apakšgrupu globālās koalīcijas pret *Da'esh* darba grupā, īstenojot jauno “sapludināto” pieeju, kas ir vispusīgi koncentrēta uz visiem valsts un starptautiskajiem *EHM* resursiem un iespējām, kas pieejami Irākā.

Turklāt Irākas valdības aizgādībā un ar globālās koalīcijas pret *Da'esh*, kā arī ANO un citu atbilstīgo kanālu atbalstu ES būtu jāsniedz finansiāla palīdzība turpmāk minētajās jomās un būtu jāuzstāj uz sieviešu un jauniešu pilnīgu iesaistīšanu šādās darbībās:

- a) galveno valsts pakalpojumu (piemēram, elektroenerģijas, ūdens un sanitārijas apgāde, veselības aprūpe, tostarp pasākumi, lai attīrītu piesārņotās teritorijas) un svarīgākās infrastruktūras atjaunošana;
- b) atbalsts iztikas līdzekļiem kā ienākumu avots, lai sekmētu mājsaimniecību atgriešanos un ekonomikas atjaunošanu;
- c) vietējās administrācijas spēju veidošana, efektīvas pārvaldes izveide un kopienas iesaistes nodrošināšana;
- d) kopienu izlīgums: ir būtiski, ka stabilizācijas atbalsts ietver īpaši neaizsargātas personas. Tādēļ būtiska nozīme būs efektīvākai un atbildīgākai palīdzībai, pārveidojot pašreizējās sociālā nodrošinājuma sistēmas.

4.3. Civilās drošības sektora restrukturēšana un atbalstīšana, tostarp cīņā pret terorismu

Ilgtermiņa stabilitātei izšķiroši svarīga būs vispusīga Irākas civilās un militārās drošības sektora reforma. ES koncentrēs savu atbalstu šajā civilās drošības sektora jomā, izmantojot vairāku dalībvalstu iespējas. Lai atgūtu Irākas iedzīvotāju uzticēšanos, valdībai būs jāpierāda tās spēja uzticami gādāt par drošību un tiesiskumu, nodrošinot, ka regulāri civilās drošības spēki, kas ievēro cilvēktiesības, ir pielāgoti iedzīvotāju vajadzībām un pilnībā garantē viņu drošību.

Šajā saistībā un atbildot uz Irākas iestāžu lūgumu pēc atbalsta drošības sektora reformas jomā, ES 2017. gada novembrī Irākā izvietoja **Eiropas Savienības padomdevēja misiju civilās drošības sektora reformai (EUAM Iraq)**¹¹, lai palīdzētu Irākai stiprināt valsts iestādes un pārvaldību saskaņā ar Irākas Valsts drošības stratēģiju. Šī ES Kopējās drošības un aizsardzības politikas (CSDP) misija ļaus ES sniegt stratēģiskus politikas ieteikumus Valsts drošības padomdevēja birojam un Iekšlietu ministrijai un nodrošināt turpmāku plašāku ES iesaistes iespēju. Stratēģiskie ieteikumi būtu jāsniedz par kopējo drošības politiku, terorisma un organizētās noziedzības apkarošanu, vardarbīga ekstrēmisma izskaušanu un iestāžu reformu. Tie arī veicinās starptautiskās kopienas un attiecīgo Irākas iestāžu ciešāku koordināciju, īstenojot Irākas drošības sektora reformu. Tādējādi misija cieši sadarbosies ar Irākas pārvaldes iestādēm, ES iestādēm un dalībvalstīm, kā arī citiem partneriem, tostarp ANO (cita starpā ANO Attīstības programmu — *UNDP* — un ANO Atbalsta misiju Irākā — *UNAMI*), globālo koalīciju pret *Da'esh* un ar NATO, lai izveidotu skaidras robežas starp militārā un civilā sektora atbalstu. Bijušo karotāju vajadzību risināšanai vajadzēs kļūt par reformas neatņemamu sastāvdaļu, jo tas ir svarīgs jautājums valsts stabilizācijā. To var panākt, piedāvājot viņiem izglītības un nodarbinātības iespējas un reintegrējot viņus miermīlīgā sabiedrībā.

ES būtu arī jāturpina sniegt pastāvīgu atbalstu plašajiem globālās koalīcijas pret *Da'esh*, kā arī ANO terorisma apkarošanas centieniem, kuri tieši ietekmē Irākas cīņu pret vardarbīgu ekstrēmismu. Tai būtu jātiecas stiprināt Irākas spējas terorisma draudu risināšanā, īstenojot

¹¹ Padomes 2017. gada 16. oktobra Lēmums (KĀDP) 2017/1869.

dialogu par terorisma apkarošanas jautājumiem un pasākumiem cīņā pret vardarbīgu ekstrēmismu, un šā dialoga iznākums varētu būt turpmāks tehniskais atbalsts un ieteikumi. Irākai, kas ir iekļauta gan ES, gan Finanšu darbību darba grupas (*FATF*) tādu augsta riska trešo valstu sarakstos, kurās pastāv stratēģiskas nepilnības nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā un terorisma finansēšanas apkarošanā, šis jautājums būtu prioritārā kārtā jārisina ciešā sadarbībā ar ES.

4.4. Politiskā reforma, uzlabota pārvaldība, cilvēktiesības un izlīgums

Galvenais ES politikas Irākā mērķis ir atbalstīt Irākas valdību, veicot politisko reformu, kas nodrošinās lielāku **politisko iekļautību un pastāvīgu izlīguma procesu**.

Būtiski ir panākt progresu reformu jomā saskaņā ar Irākas valdības 2014. un 2015. gada reformu programmām. Šīm reformām vajadzētu koncentrēties uz demokrātiskas politiskās pārvaldes uzlabošanu, iekļautību, cilvēktiesību ievērošanu, vienlīdzīgu pilsoniskumu, taisnīgu resursu sadali un cīņu pret korupciju, un tām ir izšķirīga nozīme jebkādos mēģinājumos stabilizēt valsti, veicināt mieru un radīt labklājību visiem Irākas iedzīvotājiem. Līdz šim reformu gaita ir bijusi lēna. Tomēr pozitīvas pazīmes liecina, ka ir radīts jauns stimuls reformu atbalstam Irākas pilsoniskās sabiedrības aprindās, un to atspoguļo publiskās demonstrācijas un tiešsaistes kampaņas, kas notika arī tad, kad valsts cīnījās ar *Da'esh*. Smeļoties spēku uzvarā pār *Da'esh* un valsts teritoriālās integritātes saglabāšanā, Irākas valdībai būtu jāizmanto šī iespēja, lai pastiprinātu savus centienus un strādātu pēckonflikta izlīguma virzienā.

ES būtu jāturpina sniegt atbalstu izlīguma iniciatīvām, vajadzības gadījumā saskaņojot to ar *UNAMI*. Par galveno ES mērķi šajā saistībā vajadzētu noteikt tādas mediācijas un dialoga atbalstīšanu, kas tiktu īstenots ne vien valsts, bet arī vietējā un reģionālā līmenī. Ar nosacījumu, ka federālās valdības centieni reformu un izlīguma jomā uzrāda apmierinošu progresu, ES vajadzētu būt gatavai sniegt ieguldījumu mērķtiecīgā labas pārvaldības atbalstā tām Irākas valsts iestādēm, kas ir pārstāvošas, iekļaujošas, atspoguļo kopējo Irākas identitāti un novērš šauru reliģisko interešu īstenošanu. Šāds iestāžu atbalsts sniegtu būtisku papildinājumu valdības reformu un izlīguma centieniem, kas ir vērsti uz tiem pašiem mērķiem, un veicinātu to ilgtspēju. ES ir arī gatava sniegt atbalstu politiskajām reformām, vēlēšanu procesam, kas tiek īstenots saskaņā ar starptautiskajiem standartiem un saistībām, kā arī vajadzīgajiem papildu pasākumiem, lai **atbalstītu pilsoniskās sabiedrības organizācijas**. Lai reformu process būtu sekmīgs, svarīga ir pilsoniskās sabiedrības dalībnieku pilnīga līdzdalība. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī **sieviešu, jauniešu un mazākumtautību pārstāvju pienācīgai pārstāvībai**, īstenojot atbilstīgas reformas viņu iekļaušanai.

Problēma saistībā ar stabilizāciju un civilpersonu vadītas drošības un pārvaldības atjaunošanu atbrīvotajās teritorijās ir aktualizējusi jautājumus par turpmākajām attiecībām starp federālajām iestādēm un provincēm, jo īpaši saistībā ar drošības spēku kontroli, resursiem un pārstāvošas un efektīvas vietējās pārvaldes izveidi. ES ir gatava atbalstīt visus decentralizācijas/koncentrācijas atcelšanas pasākumus, ko Irāka varētu vēlēties veikt atbilstīgi federālajai konstitucionālai sistēmai, ar nosacījumu, ka tie ir daļa no plašākām reformām. ES

ir gatava arī nodrošināt civilās pārvaldības spēju veidošanu vietējām iestādēm, tām risinot stabilizācijas problēmu. Šā atbalsta pamatā būtu plāns, kas jāizstrādā Irākas valdībai.

4.5. Strīdu starp federālo valdību un Kurdistānas reģionālo valdību izšķiršana, īstenojot konstruktīvu dialogu

Mosulas militārās kampaņas panākumi nebija mazi, pateicoties labajai sadarbībai un mērķa vienotībai starp federālo valdību un Kurdistānas reģionālo valdību. Šīs labās attiecības ir apdraudējis Kurdistānas reģiona vienpusējais lēmums rīkot referendumu par neatkarību. ES būtu jāsaglabā pilnīga uzticēšanās Irākas vienotībai un būtu jāmudina puses atjaunot šo sadarbības garu, lai stiprinātu Irākas federālo kārtību un lai risinātu ieilgušos strīdu jautājumus, kas ir apgrūtinājuši attiecības. Tam būtu jāietver strīdu par naftu un ieņēmumu dalīšanu atrisināšana un vienošanās par apstrīdētajām robežu teritorijām (*DIBs*), īstenojot konstruktīvu dialogu starp federālo valdību un Kurdistānas reģionālo valdību, kura pamatā būtu Irākas konstitūcija un pušu attiecīgie pienākumi un prerogatīvas. ES uzskata, ka **pastāvīgs dialogs par visiem neatrisinātajiem jautājumiem** ir būtisks, lai rastu risinājumus, kas atbilst konstitucionālajām prasībām, un veidotu stabilas attiecības, kas apmierina abas puses.

4.6. Ekonomiskās un finanšu reformas un tirdzniecība

ES atbalsta Irākas valdības ekonomisko reformu nodomus, jo īpaši tās mērķi samazināt subsīdijas un kapitālizdevumus, vienlaikus saglabājot izdevumus sociālajai aizsardzībai un uzlabojot budžeta pārredzamību un monetāro stabilitāti. Pašreizējā rezerves vienošanās ar SVF ir izšķiroši svarīga, lai palīdzētu Irākai atgūt makroekonomisko stabilitāti (saglabājot valūtas piesaisti, samazinot budžeta deficītu, kontrolējot parāda līmeņus, maksājot kavētos maksājumus starptautiskajiem naftas uzņēmumiem, restrukturējot valsts īpašumā esošās bankas utt.).

Ir nepieciešams, lai valdība apņēmīgi īstenotu reformas, jo līdz šim vajadzīgās fiskālās reformas un budžeta deficīta samazināšana līdz ilgtspējīgam līmenim nav veiktas. Sekmīgai starptautiskā atbalsta, tai skaitā SVF programmas turpināšanai izšķirīga ir uzticamāka Irākas valdības apņemšanās veikt fiskālās un pārvaldības reformas, to īstenošanu saskaņojot ar starptautiskajām finanšu iestādēm. Fiskālajai stabilitātei un ekonomikas attīstībai, kas radīs darbvietas valsts jaunajai paaudzei un kas ir viens no labākajiem aizsardzības veidiem pret terorisma ideoloģijas lozungiem, kā arī kalpo rekonstrukcijas mērķiem, būs vajadzīga efektīvāka ievērojamo naftas un gāzes radīto ieņēmumu izmantošana un ar naftu nesaistīto ieņēmumu mobilizācija. Lai uzlabotu Irākas uzņēmējdarbības vidi un atjaunotu pakalpojumu sniegšanu, jo īpaši elektroenerģijas nozarē, būtiska nozīme ir strukturālajām reformām. Notiekošās reformas, ko atbalsta Pasaules Banka ar ES līdzdalību, jo īpaši labas pārvaldības jomā, valsts finanšu pārvaldības sistēmu modernizācijā, valstij piederošo uzņēmumu un enerģētikas nozares pārveidē, ir stratēģiski svarīgas, ja Irāka vēlas gūt labumu no ieguves rūpniecības nozarēm un neapgūtā atjaunojamo energoresursu potenciāla visu valsts iedzīvotāju interesēs.

ES būtu jāpiedāvā sava pieredze, lai atbalstītu šīs ekonomikas reformas Irākā, izmantojot dažādos instrumentus, kas tai ir pieejami, tostarp ES un Irākas Partnerības un sadarbības nolīgumu. Pirmajā posmā uzmanība tiks koncentrēta uz valsts finanšu pārvaldības uzlabošanu ciešā sadarbībā ar Starptautisko Valūtas fondu un Pasaules Banku.

ES uzskata, ka ciešākas tirdzniecības saites ar Irāku ir svarīga Irākas rekonstrukcijas un attīstības daļa. Pastāv ievērojams potenciāls divpusējai tirdzniecībai starp abām ekonomikām. ES ieguldījumi ļoti labvēlīgi ietekmētu Irākas attīstību. ES būtu jāturpina atbalstīt Irākas iestāšanos Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) un jāmudina Irāka pieteikties Pasaules Bankas atbalstam (Tirdzniecības veicināšanas atbalsta programmā), lai veicinātu Irākas integrāciju globālajā ekonomikā.

4.7. Atbalsts efektīvai un neatkarīgai tiesu sistēmai un pārejas tiesiskumam

ES būtu jāatbalsta valdība, tai izstrādājot neatkarīgu un efektīvu tiesu sistēmu, kurā tiek ievērotas demokrātiskās vērtības, labas pārvaldības principi, tiesiskums un starptautisko cilvēktiesību normas un standarti. Ir svarīgi mainīt brīvības atņemšanas iestāžu sistēmu un aizturēšanas juridiskos nosacījumus, jo īpaši attiecībā uz personām, kas ir aizturētas pārbaudes nolūkos, saskaņā ar valsts un starptautiskajiem tiesību aktiem un standartiem, kuri nodrošina humānus aizturēšanas apstākļus. Ja šī problēma netiktu atrisināta, tas apdraudētu stabilizācijas un izlīguma centienus.

Da'esh nežēlīgie noziegumi ir radījuši neizmērojamas ciešanas upuriem un viņu ģimenēm. Ir būtiski, ka izlīguma centieni ietver procesu, kura rezultātā pret visiem par šādiem noziegumiem atbildīgajiem tiktu sākti kriminālvajāšana, tiktu panākts taisnīgums un cietušo tiesiskā aizsardzība un kurš būtu integrēts **plašākā pārejas tiesiskuma procesā**, nodrošinot atbildību par visiem cilvēktiesību pārkāpumiem un nodarījumiem konflikta kontekstā. ES būtu arī jātiecas atbalstīt starptautiskos centienus novērst kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību un atjaunot un saglabāt Irākas kultūras mantojumu.

Irākas valdība saskaņā ar ANO Drošības padomes Rezolūciju 2379(2017) ir piekritusi saukt *Da'esh* pie atbildības par Irākā veiktajām darbībām. Irākā tiks izvietota ANO grupa, lai vāktu, krātu un uzglabātu pierādījumus par darbībām, kuras var tikt uzskatītas par kara noziegumiem, noziegumiem pret cilvēci un par genocīdu un kuras izdarījusi teroristu grupa Irākā; ANO grupa darbosies, pilnībā ievērojot Irākas suverenitāti un jurisdikciju attiecībā uz tās teritorijā izdarītajiem noziegumiem. ES ir gatava atbalstīt Irākas valdības centienus šajā saistībā un ir jau veikusi pasākumus, lai sekmētu sadarbību, pamatojoties uz Irākas un ES savstarpējām interesēm šajā jomā. Ņemot vērā, ka daļa ārvalstu cīnītāju, kas pievienojās *Da'esh*, ir no ES dalībvalstīm, viņu noziegumu izmeklēšana un kriminālvajāšana neatkarīgā kriminālprocesā saskaņā ar starptautisko tiesību principiem arī ir steidzama ES prioritāte. ES

mērķi šajā saistībā ir cieši saistīti ar Parīzes rīcības plāna¹² mērķiem un Madrides rīcības prioritātēm¹³ attiecībā uz atbildību par *Da'esh* noziegumiem.

4.8. Atbalsts iekļaujošai, vienlīdzīgi pieejamai un kvalitatīvai izglītībai

Nesenā krīze ir būtiski sagrāvusi izglītības sistēmu Irākā, un tiek lēsts, ka 3,5 miljoni bērnu neapmeklē skolu. Steidzami ir jāapmāca skolotāji, jāpalielina skolu ēku skaits un jārisina jautājums par šķēršļiem, ar kuriem bērni saskaras piekļuvē izglītībai, lai **novērstu “zaudētās paaudzes” rašanos**. ES būtu jāpalielina atbalsts pamatskolas un vidusskolas izglītībai, koncentrējoties uz izglītības reformu, valsts mācību programmas atkārtotu ieviešanu atbrīvotajās teritorijās un pārvietoto un lauku reģionos dzīvojošo bērnu piekļuvi mācībām. Tai būtu jāturpina arī atbalstīt augstākās izglītības iespējas visiem un jo īpaši pārvietotajām personām un bēgļiem. Svarīgai ES prioritātei šo pasākumu īstenošanā vajadzētu būt vērstai uz meiteņu, tostarp to, kurām tas līdz šim bijis liegts, maksimālu piekļuvi izglītībai visos līmeņos.

Ņemot vērā izglītības kā attīstības katalizatora pilnīgo potenciālu, ES būtu jāatbalsta Irāka šīs nozares politikas un pārvaldības reformu veikšanā, radot mācīšanās apstākļus, veidojot izglītotāju un apmācītāju spējas, kā arī radot iespējas jaunatnei ar vietējām iniciatīvām. Tam būtu jāiet rokrokā ar bērnu aizsardzības ilgtspējīgu sistēmu, kas iekļauta uzlabotajā valsts pārvaldē. Svarīgi ir arī centieni stiprināt un atbalstīt Irākas akadēmiskās iestādes, jo īpaši universitātes un pētniecības centrus, kas reiz bija vieni no labākajiem reģionā.

4.9. Migrācijas pārvaldība

Sarunas ar Irāku par migrāciju ir notikušas vairākus gadus Budapeštas reģionālā procesa ietvaros. 2017. gada jūnijā ES Ārlietu padome atkārtoti apliecināja, ka ES joprojām ir stingri apņēmusies atbalstīt Irāku tās atlabšanā, galvenokārt īstenojot ES un Irākas Partnerības un sadarbības nolīgumu, tostarp sadarbību attiecībā uz migrāciju visos tās aspektos, un aicināja Irāku turpmāk sadarboties, veicinot Irākas iedzīvotāju atgriešanos savā valstī.

Pamatojoties uz ES pārstāvju tehnisko apmeklējumu Irākā 2017. gada decembrī, ES mērķis ir izstrādāt **īpaši pielāgotu pieeju migrācijas pārvaldībai**, no kuras ieguvēja būtu gan ES, gan Irāka. Sadarbība tiks balstīta uz konkrētu vajadzību novērtējumu, kas tiks veikts, pusēm savstarpēji apspriežoties. Tā tiks koncentrēta uz tādām prioritārajām jomām kā paplašināta sadarbība neatbilstīgo Irākas migrantu atpakaļuzņemšanā no ES, pilnībā ievērojot pamattiesības un starptautiskos standartus, palīdzības sniegšana, palielinot saikni starp migrāciju un attīstību, informācijas kampaņu organizēšana par neatbilstīgas migrācijas riskiem un migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības apkarošana. Puses vienojās uzņemt atpakaļ attiecīgos nelikumīgos migrantus, tostarp tos, kuri ir izvēlējušies atgriezties brīvprātīgi.

¹² <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/north-africa-and-middle-east/events/article/the-paris-action-plan-09-08-2015>

¹³ http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/SalaDePrensa/ElMinisterioInforma/Documents/20170524_MADRID%20PRIORITIES%20FINAL.pdf

5. Īstenošana un starptautiskā iesaiste

Šajā stratēģijā noteiktās politikas un pasākumu īstenošanā **ES būtu cieši jāsadarbojas ar Irākas valdību**, lai noteiktu precīzas vajadzības un izvirzītu prioritātes. Sekmīgai ierosināto pasākumu īstenošanai būtiski svarīga būs cieša koordinācija un kopīgs darbs ar dalībvalstīm, ANO, globālo koalīciju pret *Da'esh*, Starptautisko Valūtas fondu, Pasaules Banku, kā arī citiem reģionālajiem un starptautiskajiem partneriem. Pilnībā izmantojot mehānismus, kas izveidoti saskaņā ar ES un Irākas Partnerības un sadarbības nolīgumu, ES spēs uzraudzīt progresu un pakāpeniski padziļināt saites ar Irāku. ES pārliecināsies, vai sievietes un jaunieši, kā arī Irākas pilsoniskā sabiedrība, kad vien tas ir iespējams, ir iesaistīti šīs stratēģijas un tajā aprakstīto politikas pasākumu un procesu īstenošanā.

Lai īstenotu ierosinātos pasākumus, attīstības sadarbības ietvaros ir ieplānoti finanšu līdzekļi saskaņā ar ES budžeta iespējām. Finansējums var būt pieejams arī no humānās palīdzības un citiem ārējās finansēšanas instrumentiem ES pašreizējā septiņu gadu finanšu plānošanas ciklā, kas beidzas 2020. gadā.

ES kopā ar ieguldītājām dalībvalstīm pētīs iespējas paplašināt ES Reģionālā trasta fonda (*Madad* fonda) portfeli Irākā, ietverot jomu starp humāno un ilgāka termiņa attīstības palīdzību.

ES arī turpinās veicināt un finansēt Irākas privāto un publisko struktūru līdzdalību ES pētniecības un inovācijas programmā “Apvārsnis 2020”.

Izšķirīgs faktors šīs stratēģijas ātrai un sekmīgai īstenošanai ir pati situācija Irākā un Irākas valdības un iedzīvotāju vēlēšanās un spēja veikt nepieciešamās reformas. Aktuālās norises uz vietas, jo īpaši drošības situācija, politiskā stabilitāte, reformu īstenošana, kā arī progress nacionālā izlīguma jomā, var likt ES koriģēt Irākā izmantoto politiku un instrumentus. **Irākai sniegtā ES atbalsta līmenim vajadzētu būt saistītam ar valsts apņemšanos veikt reformas, demokrātisko principu ievērošanu, iekļautību, vardarbības neizmantošanu un civilajām valsts iestādēm piešķirto prioritāti drošības un politiskajā pārvaldībā.**

Izšķirīgs faktors, kas noteiks valsts stabilizācijas, nacionālā izlīguma procesa un rekonstrukcijas centienu sekmīgu iznākumu, būs Irākas kaimiņvalstu ieņemtā nostāja. Tādēļ ES būtu jāapspriež šis jautājums ar partneriem reģionā, lai akcentētu, ka konstruktīva un atbalstoša Irākas kaimiņvalstu nostāja pret Irākas iedzīvotājiem un valdību sniegtu ieguvumu ne tikai Irākai, bet arī visa reģiona stabilitātei.

Lai palīdzētu konsolidēt reģionālo un starptautisko iesaisti Irākas atbalstīšanā, ES plāno kopīgi ar Irākas valdību, Kuveitu, Apvienoto Nāciju Organizāciju, Pasaules Banku un citiem partneriem 2018. gada februārī vadīt **konferenci par Irākas rekonstrukciju un attīstību**. Konference tiks organizēta Kuveitā, un tajā piedalīsies visi lielākie līdzekļu devēji, kā arī Irākas kaimiņvalstis.

ES plāno pārskatīt šo stratēģiju pēc diviem gadiem, lai novērtētu tajā izklāstīto darbību ietekmi un vajadzības gadījumā veiktu pielāgojumus. Pārskatā būtu jāietver novērtējums, kā

ES politiku uztver galvenās ieinteresētās personas Irākā, lai nodrošinātu ES iesaistei nepieciešamo un pastāvīgo vietējo iedzīvotāju un Irākas valdības atbalstu.